

Ficha
70

Tèma

PUNTS
DE
LENGA

los ausèths

de Joan-Pau LATRUBESSE (Civada)

dab l'ajuda de Maurici ROMIEU

Questions de legidors e d'auditors :
quin arrevirar « j'ai failli »

Lo vèrbe mancar que s'emplega dab l'auxiliari aver. « J'ai failli ne pas arriver à l'heure. » : **qu'èi mancat de non pas arribar a l'òra.** « J'ai failli tomber » : **qu'èi mancat de càder.**

Que podem tanben emplegar lo vèrbe **pensar.** *Qu'èi pensat (de) càder.* (perpausicion de segon los parçans « suivant les régions »).

Precisions

Eplec de tornar : « Carnaval revient » *Carnaval que torna.* Lo qui **se'n torna**, que renta entà lor. *Que hè escur,* (il fait nuit) *que me'n torni* (tà casa).

« Vous pouvez revenir quand vous voulez » *Que podetz tornar quan volhatz.*

Preposicion de : « le premier mai », com en espanhòu qu'ei *Lo purmèr de mai* dab la preposicion **de.**

Preposicions tà e per : « C'est un rendez-vous important pour les amoureux de l'ovalie » *Qu'èi un rendetz-vos de compte har taus amorós de la veishiga.* (Qu'avem ua destination.)

Aute exemple : *aqueth libe qu'èi entà tu.*

Per contre, dens *pro per uei* qu'avem ua durada, ua tempsada.

Aute exemple : *que n'èi avut peu matiau* (matinée).

Vèrbe díser : « souhaiter la bonne année » : **díser** la bona annada.

FICHA 66

Duas frases qui avem ensajat de presentar en un gascon blos « *authentique* ».

1) « Autrefois, on voyait des moineaux un peu partout en campagne mais également en ville ». *Autes còps passerons que se n'i vedè de pertot autan plan a la vila com a la campanha.*

2) « Dans notre région, on estime que ces trente dernières années le tiers des oiseaux a disparu. » *Per noste, desempuish un trentenat d'annadas, qu'avem perdu lo tèrç deus ausèths.*

Antropocèn : cincau èra geologica qui a començat 5000 ans ab. J.-C. Mot scientific qui vien deu grèc : l'òmi en lo son demie. Dens las societats tradicionaus, umans, animaues,

vegetaus, mineraus qu'avèn tots la loa plaça e plaça e que participavan a l'armonia generau, A comptar deu sègle 19, qu'èm passats a la nocion d'exploitacion. Drin a drin, l'òmi qu'a donc deishat d'arrespectar la natura e lo territòri deus animaues. Problèmas grèus que son arribats : epidemias, stress, agressivitat, disparicion d'espècias, partvirada climatica...

Plaça de l'advèrbi tot :

« Il s'agit de tout remettre dans l'ordre. »

Qu'ac cau donc tornar hicar tot en plaça

Sufixe collectiu -alha. segon lo contèxte, que pòt estar pejoratiu : *la gatalha* o pas *la poralha*...

FICHA 67

Las flors qu'atiran los insèctes segur mes tanben los ausèths qui minjan vermialha e granetas de plantas concurrentas (adventicis). Que cau véder quin los cardinats « chardonnerets » e s'aporan tà perucar las flors deus cosmòs ! Las parretas « mésanges » que minjan pedolhs « pucerons » e gatamina « chenilles ».

Estar en bonas « être en forme ». Si non vas pas, *n'ès pas en bonas, n'ès pas hardit.* Dab lo vesin que podetz **estar en bonas** « avoir de bonnes relations ». Si **n'ètz pas en bonas** que disen tanben *qu'ètz en mau.*

FICHA 68

Díser « dicton »

Que'n soi arregolat com de mestura es.hlorida. Lo pan de milhòc, dab l'umeditat, o mei sovent pr'amor d'estar vielh que s'es.hloriva « moisissait ». N'èra pas bon mes que'u calè minjar parièr ! Notem la prononciacion *es.hlorida* [en.loridœ].

Preposicions sus e a : que diseram *Qu'èm a la tematica deus ausèths purmèr que sus la tematica.*

FICHA 69

Los mimologismes que son mots harguats suu cantar deus ausèths. Atau lo hasan que canta : *quan serèi cueit ? quan serèi cueit ?*

Sobras : « les restes » qu'èi cò qui demora deu repaish e qui pòt estar utilizat tornar. *Si voletz, entà sopar que vam fenir las sobras.*

Qu'avem tanben ua locucion a sobras de « à force de ». *A sobras de pleitejar que soi arribada a'u har lo devers a la mainada !*

En mantun parçan non pas con.hóner dab a trucas de « au risque de ». **E condas**, « tu te rends compte » *lo vesin, a 90 ans, a trucas de's copar lo mus* « de se casser la figure » qu'èi pujat dinc au som d'aqueth casso entà har càder un nid d'agaças !

Malaudia : muguet bucau. L'ivèrn, en minjar milhòc pòirit capvath deus camps, las palomas qu'atrapan **lo muguet bucau**, la trichomonosi, Qu'èi un camparolet microscopic. La palomas entecadas que's moreishen.

Negacion nat : « Je n'ai jamais vu un seul nid de rouge-gorge » : *n'èi pas jamei vist nat nid de gòlis.*

Ausèths de noste : gòlis e passerons. Qu'avem titolat **lo gòlis** pr'amor qu'èi un ausèth solitari e **los passerons** pr'amor que viven tostemps en brolh « en groupe ».